

„Informacja o stanie turystyki w województwie wielkopolskim po trzech sezonach pandemii.”

opracował: Artur Krysztofiak – dyrektor biura Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej

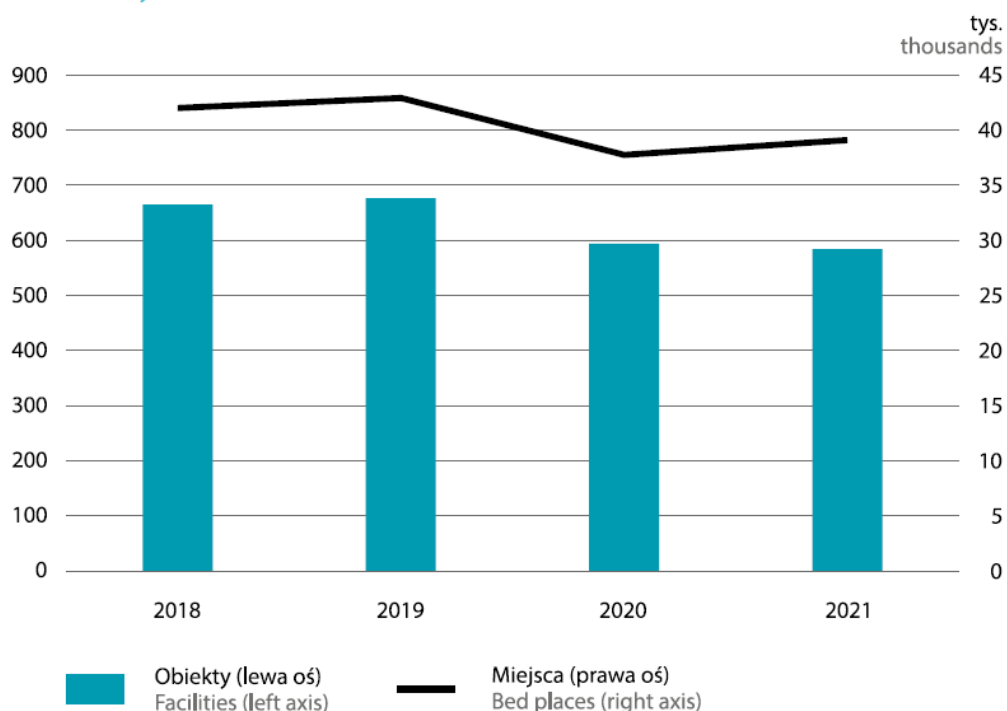
Pomimo, że w 2020 r. ruch turystyczny niemalże zanikł, nie znikła naturalna potrzeba ludzi do podróżowania i odkrywania nowych miejsc. Wyniki badania *The future of travel* zrealizowanego w 2020 r. przez Booking.com wskazywały, że aż 42% osób chce po pandemii podróżować więcej, by nadrobić stracony czas w 2020 roku a w czasie lockdownu 95% podróżników spędzało swój wolny czas m.in. szukając inspiracji wakacyjnych na czas po pandemii. Po zniesieniu lockdownu nadszedł czas na realizację zaplanowanych wyjazdów. Wielkopolska stała się ponownie bardzo atrakcyjną destynacją dla wielu turystów. Zahamowanie gospodarki turystycznej na tak długi czas musiało jednak wpłynąć na stan branży. Na wielkie uznanie zasługują przedsiębiorstwa działające na terenie Wielkopolski, które postanowiły nie zwalniać nikogo w tym trudnym czasie. Niestety szczególnie mniejsze podmioty bez ogromnego zaplecza kapitałowego nie mogły sobie na to pozwolić. Skutkiem tego mamy dziś do czynienia na całym świecie ze spadkiem zaufania do pracy w turystyce. Na tle całego kraju gospodarna Wielkopolska przetrwała jednak pandemię w niezłej formie a niektóre podmioty potrafiły nawet wykorzystać zmieniające się trendy na swoją korzyść. Pojawiły się nawet nowe obiekty turystyczne na obszarach wiejskich, które świetnie odnajdują się na zmieniającym się gwałtownie rynku.

Obiekty i miejsca noclegowe w turystycznych obiektach noclegowych

Stan w dniu 31 lipca

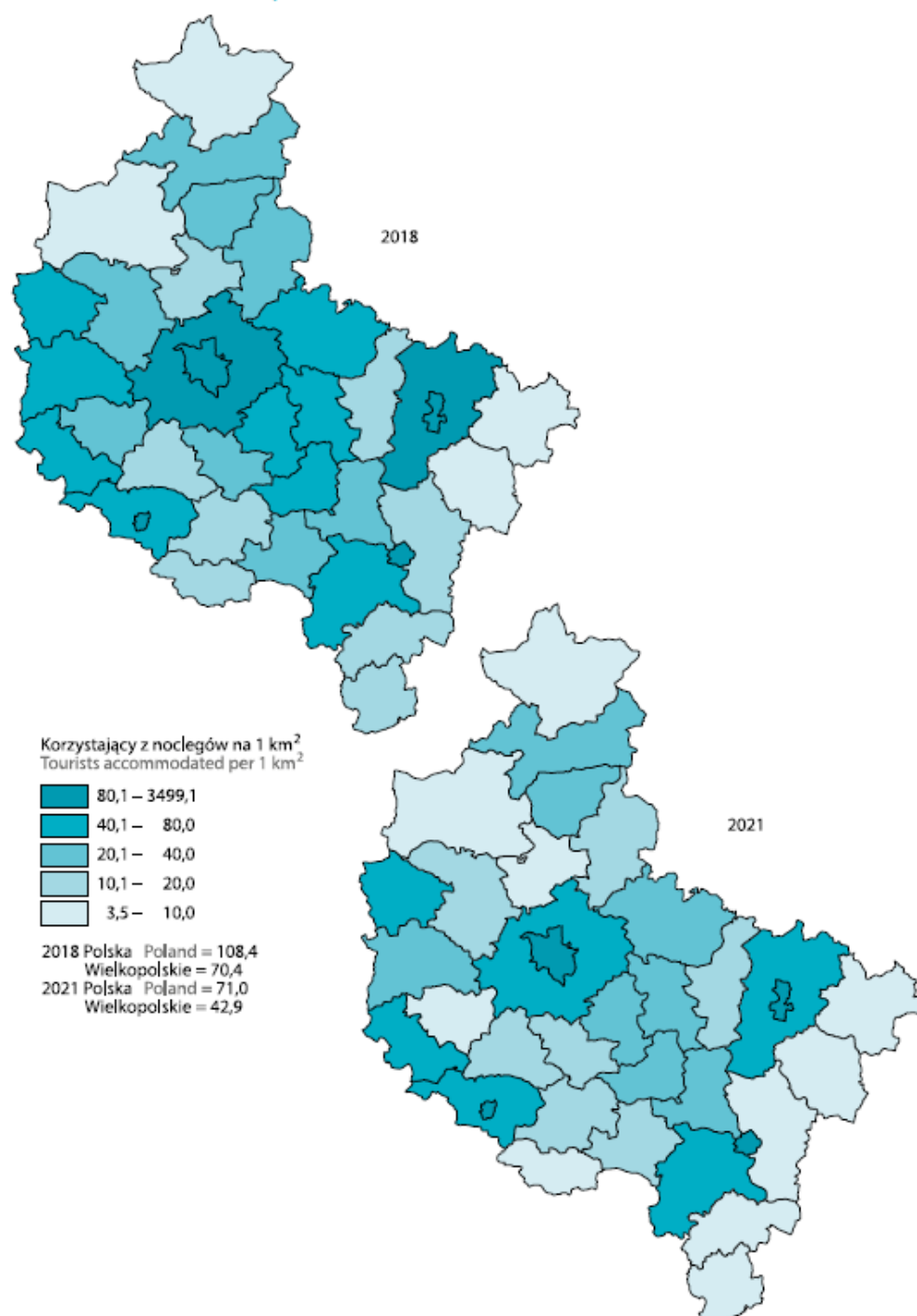
Facilities and bed places in tourist accommodation establishments

As of 31 July

Źródło: *Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2018 – 2021*, Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu 2022, s. 24.

Wskaźnik gęstości ruchu turystycznego według powiatów
Tourist traffic density rate by powiats

Źródło: *Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2018 – 2021*, Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu 2022, s. 53.

Brutalne statystyki

Obraz zmian, które wywołała pandemia w ujęciu liczbowym opisuje raport Głównego Urzędu Statystycznego z lipca 2022 r. pod tytułem „Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2018 – 2021”. Wynikają z niego następujące wnioski:

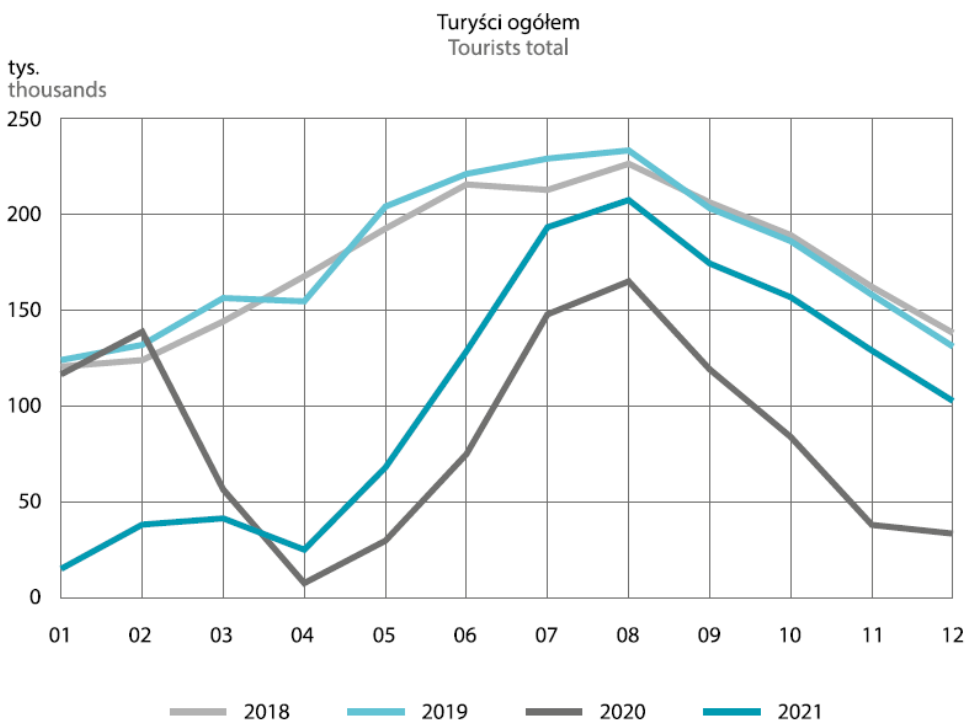
- zmniejszyła się liczba turystycznych obiektów noclegowych, także całorocznych. Ubytek (w sumie o 81 obiektów mniej) dotyczył przede wszystkim hoteli oraz ośrodków wczasowych. W końcu lipca 2021 r. funkcjonowały 584 obiekty, w tym 459 całorocznych;
- spadła liczba miejsc noclegowych (o 6,9% do 39,1 tys.). Najwięcej miejsc ubyło w ośrodkach wczasowych, na polach biwakowych oraz w hotelach;
- ponad połowę wszystkich miejsc noclegowych w województwie oferowały obiekty hotelowe, a podstawę tej bazy tworzyły 202 hotele dysponujące 18,1 tys. miejsc (o 3,3% mniej niż w 2018 r.);
- zmniejszył się ruch turystyczny, mierzony liczbą korzystających z bazy noclegowej. Liczba turystów w województwie wielkopolskim w 2021 r. była o 39,0% mniejsza od zanotowanej w 2018 r., przy spadku wśród turystów zagranicznych o 61,0%. Relatywnie największy spadek zanotowały pensjonaty, szkolne schroniska młodzieżowe i hostele. Wzrost liczby korzystających, zwłaszcza w miesiącach letnich, dotyczył natomiast ośrodków kolonijnych, kempingów oraz pokoi gościnnych;
- udział turystów zagranicznych w ogólnej liczbie korzystających z miejsc noclegowych kształtował się na poziomie 9,5%, tj. o 5,3 p.proc. niżej niż w 2018 r. Wyraźny spadek odsetka turystów zagranicznych widoczny był przede wszystkim na kempingach i w hotelach. Niewielki wzrost udziału cudzoziemców odnotowano wśród turystów korzystających z noclegów w pokojach gościnnych i kwaterach agroturystycznych;
- średnio o 31,7% w analizowanym okresie spadła liczba udzielonych noclegów, przy czym w przypadku turystów zagranicznych – zmniejszyła się niemal o połowę. Zdecydowanej większości noclegów (70,2%) udzielono w obiektach hotelowych, w tym głównie w hotelach (61,0% ogółu noclegów udzielonych turystom i 64,2% – turystom zagranicznym);
- o 5,4 p.proc. obniżył się stopień wykorzystania miejsc noclegowych (do 25,3%; w kraju o 7,8 p.proc. do 32,3%). Pod względem wykorzystania bazy noclegowej wielkopolskie plasujące się zwykle w dolnej części listy województw, w 2021 r. zajęło ostatnie miejsce (w 2018 r. była to pozycja 3. od końca, przed podlaskim i lubuskim);
- zmniejszył się poziom wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych (o 9,9 p.proc. do 33,1%; w kraju o 13,5 p.proc. do 36,3%), a wartość tego wskaźnika lokowała wielkopolskie na miejscu 12., co w stosunku do 2018 r. oznacza spadek o trzy pozycje;
- centrum ruchu turystycznego w województwie wciąż stanowi Poznań, gdzie znajdowało się najwięcej obiektów noclegowych, w tym niemal jedna czwarta ogółu hoteli, które w 2021 r. oferowały 39,6% wszystkich miejsc w tego typu obiektach i 40,8% zasobu pokoi hotelowych w województwie. W Poznaniu udzielono w tym czasie 872,9 tys. noclegów, w tym 151,1 tys. turystom zagranicznym. Mimo że liczby te były znacznie mniejsze niż w 2018 r. (odpowiednio o 41,2% i 61,4%), to w skali całego regionu pozostały największe i stanowiły 33,6% oraz 44,2%. Zarówno miejsca noclegowe, jak i pokoje w obiektach hotelowych były tu wykorzystywane w stopniu wyższym niż przeciętnie w województwie (30,0% i 39,9% wobec 25,3% i 33,1%);
- do jednostek aktywnych turystycznie należały też m.in. powiaty: poznański, koniński i leszczyński, w których liczba udzielonych noclegów w 2021 r. przekroczyła 120,0 tys. Przez cały okres objęty analizą wykorzystanie miejsc noclegowych na poziomie wyższym od średniej wojewódzkiej obserwowano tylko w powiatach średzkim i wągrowieckim oraz w Poznaniu, a z wyjątkiem roku 2019 – także w międzychodzkiem. Przy ogólnym spadku liczby turystów korzystających z bazy noclegowej w województwie wzrost w porównaniu z rokiem 2018 odnotowano tylko w Lesznie oraz powiecie kolskim;

- nie odnotowano znaczących zmian pod względem wskaźników infrastruktury noclegowej i jej wykorzystania. Zarówno najwyższe, jak i najniższe wartości wskaźników obserwowano w podobnych grupach powiatów co w 2018 r. Najbardziej wyraźne spadki lokat dotyczyły powiatu krotoszyńskiego. Jego pozycja w rankingu obniżyła się ze względu na większość badanych wskaźników, przesuwając go na końcowe miejsca na liście powiatów. Istotną poprawę w rankingu w analizowanym okresie zanotował natomiast powiat kolski, awansując nawet o 10 lokat;
- w porównaniu z 2018 r. zwiększyła się liczba podmiotów prowadzących działalność związaną z turystyką ujętych w rejestrze REGON (o 14,8% do 12,9 tys.). Najliczniejszą grupę stanowiły jednostki zajmujące się gastronomią. W liczbach bezwzględnych w tej grupie odnotowano największy przyrost;
- w latach 2018–2021 Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w województwie wielkopolskim zorganizowało 4737 wycieczek i imprez kwalifikowanych, w których udział wzięło łącznie 148,0 tys. osób. Najmniej wycieczek odbyło się w 2020 r. Liczba zorganizowanych wówczas imprez była o 62,2% mniejsza niż rok wcześniej, tj. w roku poprzedzającym okres pandemiczny;
- zdecydowaną większość kwoty wydatkowanej przez jednostki samorządu terytorialnego na rozwój turystyki w regionie stanowiły wydatki gmin. W 2021 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki JST na cele turystyczne wyniosły 11,24 zł (wobec 9,22 zł w 2018 r.).ⁱ

Wyłącznie liczbowa analiza statystyczna nie do końca odzwierciedla realną sytuację turystyki w regionie. W okresie zwiększonej liczby zakażeń koronawirusem ograniczony ruch turystyczny był naturalnym skutkiem obaw o własne zdrowie i bezpieczeństwo a także był wynikiem obostrzeń uniemożliwiających podróżowanie. W okresie lockdownu można mówić o niemalże zerowym ruchu turystycznym – te kilkumiesięczne przedziały czasu wpłynęły na zaniżenie statystyk rocznych szczególnie w 2020 roku.

Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych według miesięcy

Tourists accommodated in tourist accommodation establishments by months

Źródło: Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2018 – 2021, Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu 2022, s. 33.

Turystyka w skali mikro

Liczba turystów zagranicznych zmniejszyła się istotnie, natomiast należy zauważyć zwiększony ruch turysty z kraju a w szczególności z regionu i ościennych województw. W skutek pandemii niektóre trendy w turystyce wyraźnie się zmieniły. Od wiosny 2022 r. zaobserwować możemy rozwój mikroturystyki – krótkich podróży w niedalekiej odległości od miejsca zamieszkania. W pierwszych miesiącach pandemii wielkopolanie odbywali chętnie wycieczki do pobliskich parków krajobrazowych, terenów spacerowych nad wielkopolskimi jeziorami, ścieżek przyrodniczych czy też np. terenów parkowych zlokalizowanych przy architektonicznych atrakcjach regionu. Taka forma spędzania wolnego czasu z początku była atrakcyjną alternatywą dla zamkniętych centrów handlowych, restauracji, kin, teatrów czy muzeów. Po zniesieniu obostrzeń trend podróżowania po regionie utrzymuje się nadal. Mieszkańcy Wielkopolski i okolic podczas swoich krótkich wycieczek nie korzystają zwykle z bazy noclegowej ale ich udział w sprzedaży biletów wstępu do atrakcji turystycznych znacząco wzrósł. Analizując poniższą tabelę warto mieć na uwadze, iż w 2021 r. nadal niemalże nie funkcjonowała turystyka szkolna. Dowodzą tego szczegółowe dane ze sprzedaży biletów z podziałem na miesiące. Przed rokiem 2020 w okresie kwiecień-czerwiec oraz wrzesień-listopad frekwencja w atrakcjach turystycznych była znacznie wyższa. Udział grup szkolnych w sprzedaży biletów wstępu do niektórych miejsc był bardzo istotny. Lukę w tej materii w znacznej mierze wypełnili turyści indywidualni, rodziny uprawiające mikroturystykę.

Frekwencja w wybranych atrakcjach turystycznych Poznania i okolic:

	Nazwa obiektu:	Liczba odwiedzających ogółem w 2021	Liczba odwiedzających ogółem w 2020	Liczba odwiedzających ogółem w 2019
1	Nowe Zoo	478 762	294 024	488 350
3	Stare Zoo	190 057	111 978	161 949
2	Palmiarnia Poznańska	144 626	111 230	245 679
4	Arboretum Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku	116 590	63 600	108 591
5	Muzeum Narodowe w Poznaniu	66 360	40 691	89 203
6	Muzeum Pałac w Rogalinie (oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu)	51 243	37 183	75 726
7	Muzeum Narodowe Rolnictwa w Szreniawie	47 340	20 723	70 681
8	Zamek w Kórniku	46 767	22 628	71 489
9	Muzeum Sztuk Użytkowych (oddział Muzeum Narodowego w Poznaniu)	41 047	28 781	71 072
10	Brama Poznania ICHOT	36 723	35 027	117 276
11	Muzeum Uzbrojenia (oddział Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości)	26 051	28 118	37 890
12	Muzeum Broni Pancernej	22 938	12 944	8 126**
13	Muzeum Archeologiczne	19 537	12 593	41 534
14	Rezerwat Archeologiczny Genius Loci (oddział Muzeum Archeologicznego)	16 909	9 535	18 386
15	Skansen Miniatur w Pobiedziskach	13 528	10 250	18 428

Źródło: *Stan turystyki w Poznaniu i metropolii Poznań w roku 2021*, Poznań: Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna 2022, s. 19.

Zgodnie z wieloma prognozami po pandemii odradza się więc kolejno turystyka indywidualna krajowa, następnie indywidualna grupowa i biznesowa a na końcu turystyka zagraniczna.

Slow Tourism

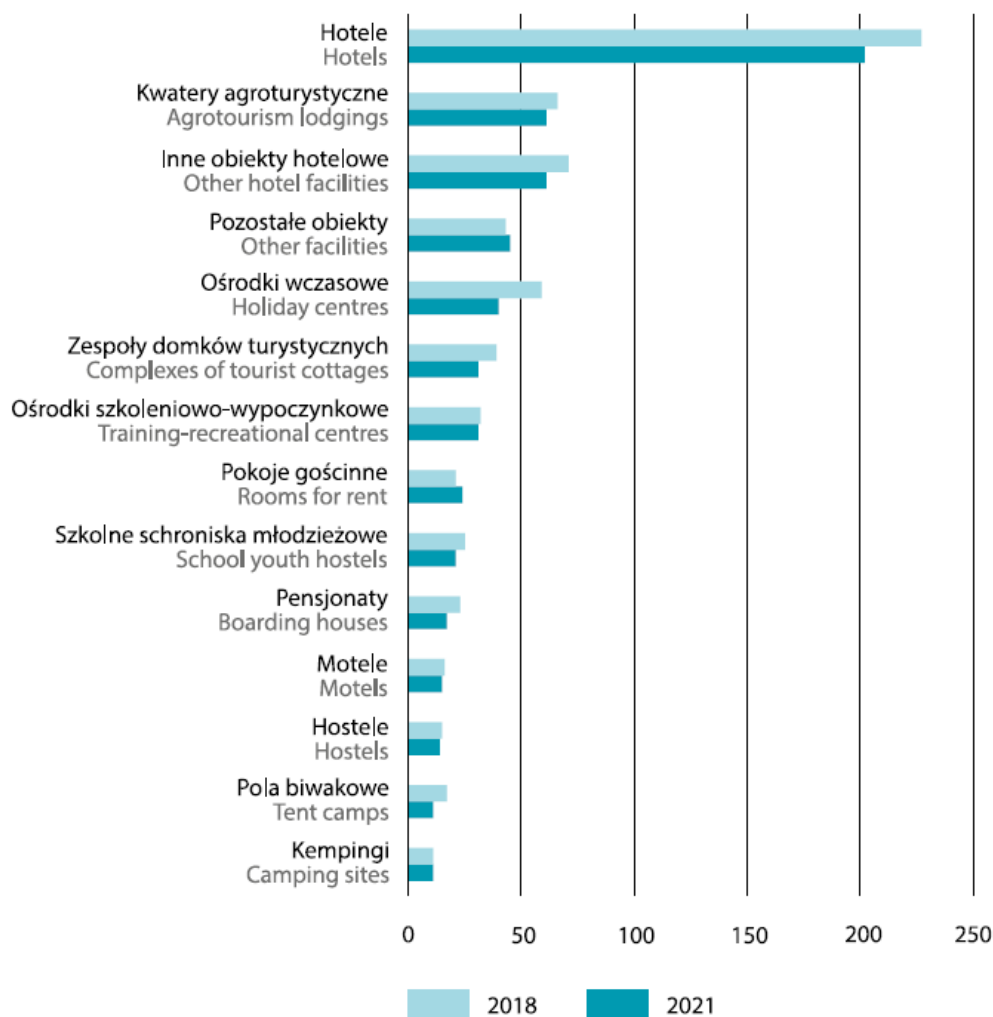
Gestorzy bazy noclegowej na obszarach wiejskich potwierdzają nasilający się od wielu lat a spotęgowany przez pandemię trend turystyki slow i powrotu do natury. Z roku na rok rośnie ilość świadomych turystów, dla których priorytetem przestał być wypoczynek w możliwie najwyższym standardzie w stosunku do ceny z uwzględnieniem powszechnie uznanej wysokiej atrakcyjności turystycznej obszaru (np. hotel w nadmorskim lub górskim kurorcie). Turyści coraz chętniej poszukują ciszy, kontaktu z naturą, odpoczynku z dala od tłumów. Modne stało się także odkrywanie nieoczywistych miejsc wypoczynku i alternatywnych atrakcji. Nowa liczna grupa turystów w rytmie slow nie stroni także od aktywnych form rekreacji korzystając ze szlaków rowerowych i kajakowych.

Turystyczne obiekty noclegowe według rodzajów obiektów

Stan w dniu 31 lipca

Tourist accommodation establishments by type of facilities

As of 31 July

Źródło: *Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2018 – 2021*, Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu 2022, s. 25.

Opisany trend Slow Tourism wpłynął korzystnie na rozwój turystyki na obszarach wiejskich w Wielkopolsce. Najwięcej zyskały miejsca cieszące się wypracowanym przez lata wysokim uznaniem turystów a także obiekty (również nowe), które potrafiły wpisać się w odpowiedni styl komunikacji z klientem oraz rozszerzyły swoją ofertę np. o strefę wellness, dostęp do produktów lokalnych. Powyższe potwierdza rosnąca popularność portali rezerwacyjnych typu Slowhop, na których znaleźć można coraz więcej miejsc noclegowych z województwa wielkopolskiego. To właśnie obiekty noclegowe podążające za aktualnymi trendami w popycie usług turystycznych jako jedyne notują wzrost działalności w powyższym wykresie.

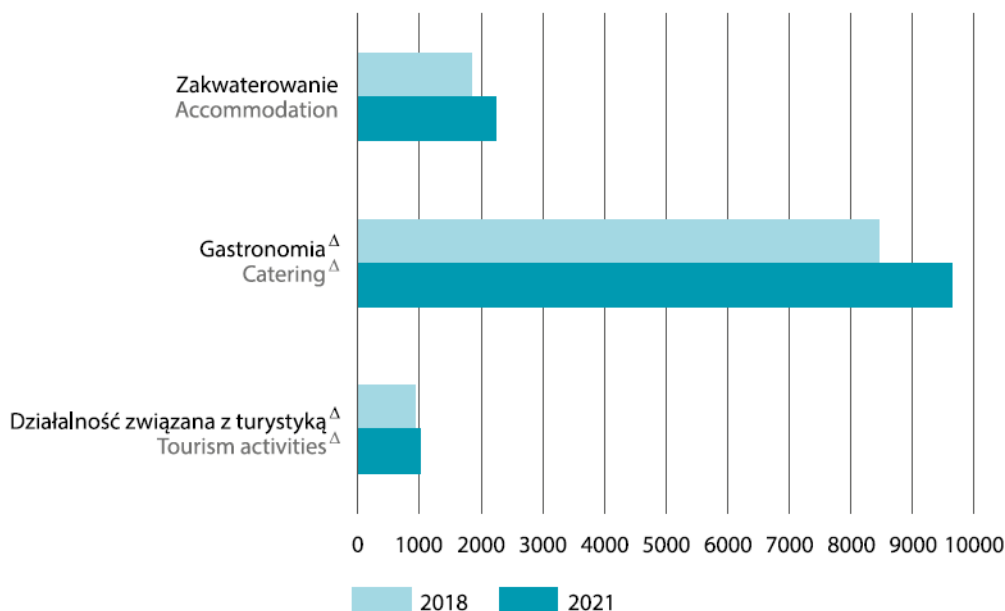
Wzrost zainteresowania wypoczynkiem na obszarach wiejskich w Wielkopolsce potwierdzają właściciele obiektów noclegowych zrzeszeni w Wielkopolskim Towarzystwie Agroturystyki i Turystyki Wiejskiej. W sezonie letnim 2021 r. większość obiektów cieszyła się bardzo dużym obłożeniem przekraczającym nawet wyniki sprzed pandemii. Już przed okresem wakacyjnym większość miejsc w najbardziej atrakcyjnych ośrodkach wypoczynkowych i gospodarstwach agroturystycznych była zarezerwowana. W roku 2022 nastąpiła zmiana. Polacy częściej wybierali wakacje zagranicą ciesząc się z ponownej możliwości odbywania dalszych podróży po pandemicznej przerwie. Niektóre obiekty jeszcze w czerwcu bały się o brak turystów. Miniony sezon wakacyjny okazał się jednak owocny. Znacznie upowszechnił się trend rezerwacji na ostatnią chwilę. W poprzednim roku bookowano noclegi znacznie wcześniej. Tego lata turyści częściej wyczekiwali do ostatniej chwili. Na takie zachowania wpływ miał prawdopodobnie niepokój związany z kryzysem finansowym – obawa przed utratą swoich oszczędności na deszczowe wakacje. Tegoroczne lato było bardzo pogodne i ponownie ogromna ilość Polaków wybrała wielkopolskie jeziora korzystając przy okazji z innych atrakcji turystyki aktywnej i kulturowej. Pomimo kryzysu branża turystyczna w województwie wielkopolskim może się więc rozwijać. Najlepszym dowodem na to jest wzrost ilości podmiotów związanych z turystyką.

Podmioty ujęte w rejestrze REGON³ związane z turystyką według działów PKD 2007

Stan w dniu 31 grudnia

Entities in the REGON register³ connected with tourism by the PKD 2007 divisions

As of 31 December

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.
^a Excluding persons tending private farms in agriculture.

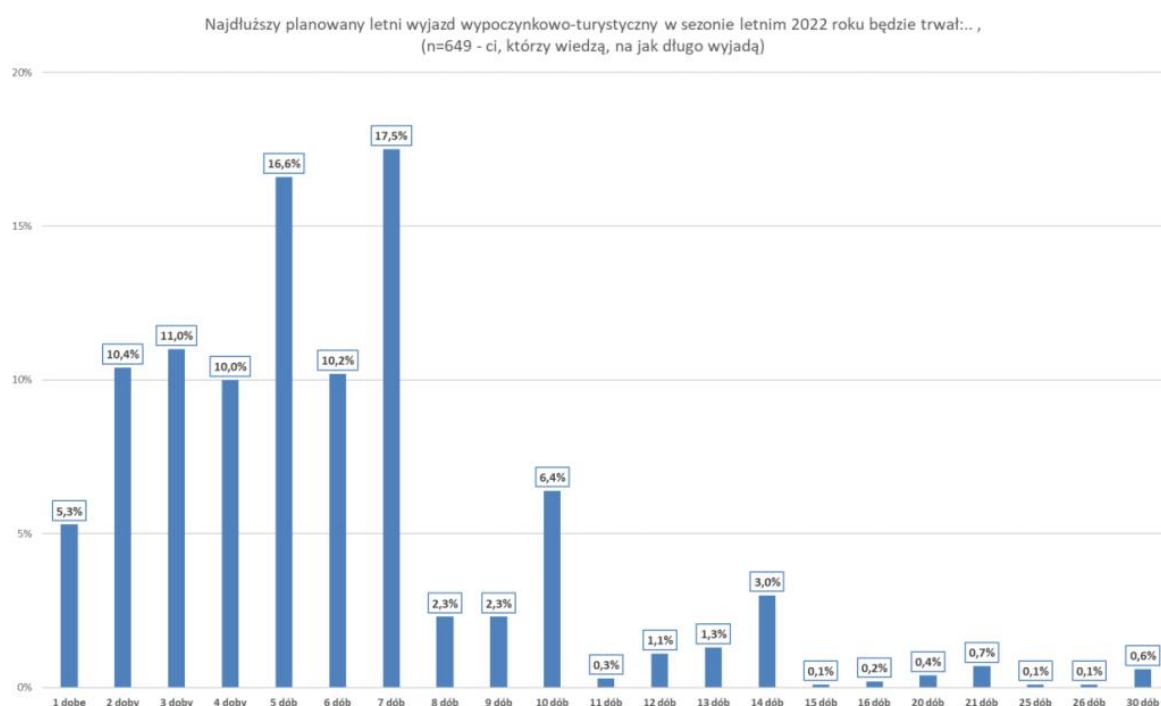
Źródło: *Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2018 – 2021*, Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu 2022, s. 64.

Częściej i krócej

Po okresie pandemii wyniki wielu badań wskazują na zwiększoną potrzebę podróżowania wśród ludzi. Wolimy wyjeżdżać częściej ale z racji ograniczonych możliwości urlopowych i finansowych częstsze wyjazdy są zarazem krótsze.

Według *Raportu Badawczego 2022* Ogólnopolskiego Badania Podróżników „Na podstawie podróży odbytych w 2021 roku najpopularniejszym profilem podróżnika, zarówno u kobiet, jak i u mężczyzn okazał się weekendowicz/ka. Co charakteryzuje takiego podróżnika? Uwielbia city breaki, bo już nawet te krótkie 2-3 dni poza domem ładują jego baterie do maksimum. W drodze ceni sobie różnorodność. Dla dłuższego urlopu weekendy często zaczyna w czwartki, a kończy w poniedziałki!”ⁱⁱ

Jeden z rozdziałów wspomnianego raportu precyzyjnie wskazuje długość odbywanych podróży: „Najczęściej są to wyjazdy do 7 dni (55%) lub wypady weekendowe (49%). Niewiele, bo jedynie 4% respondentów decyduje się na długie, ponad 21 dniowe wyjazdy. Wyjazdy weekendowe, których odbywaliśmy w 2021 roku średnio 6 wiodą prym również na świecie. Podróżujemy częściej bliżej swojego domu, tracąc mniej czasu na dojazd, a więcej przeznaczając go na eksplorację miejsca, do którego się udajemy.”ⁱⁱⁱ

Pytanie: „(A4.) Ile noclegów będzie obejmował Twój wyjazd? Jeśli planujesz więcej niż jeden taki wyjazd, weź pod uwagę ten, który ma być dłuższy?”, n=649 – wiedzących, na jak długo wyjadą.

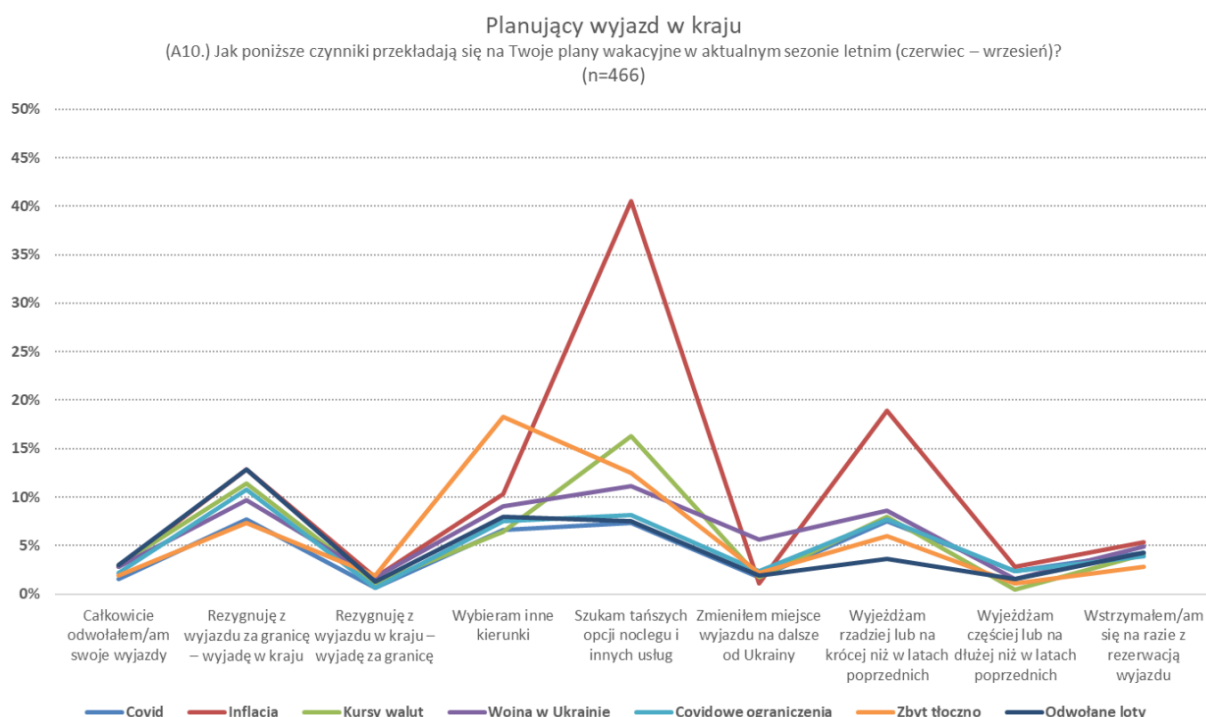
Źródło: *Raport z badania Plany wyjazdowe mieszkańców Polski w sezonie letnim 2022*, Polska Organizacja Turystyczna 2022, s. 6.

Nie tylko pandemia

Branża turystyczna wyczekiwała z nadzieją na koniec pandemii i likwidację związanych z nią obostrzeń mając nadzieję na powrót do możliwości normalnego funkcjonowania i zarabkowania. Niestety początek 2022 roku przyniósł kolejne kryzysy, które silnie wpłynęły na stan turystyki w Polsce. Pierwszym z nich stała się wojna w Ukrainie, której wybuch wywołał powszechną obawę przed

podróżowaniem. Na niemalże całkowity brak ruchu turystycznego cierpiała południowo-wschodnia część kraju. Polacy obawiali się podróżować w ogóle przez pierwsze 2 miesiące konfliktu. Cała Polska stała się krajem uznanym zagranicą za potencjalnie niebezpieczny do podróżowania z racji bliskości konfliktu i obawy przed jego rozprzestrzenieniem. Wszelkie działania promocyjne w sferze turystycznej przestały mieć rację bytu, ponieważ główny przekaz wszystkich mediów koncentrował się na sytuacji wojennej. W zagranicznej prasie i serwisach internetowych pojawiły się liczne artykuły zniechęcające do wyjazdów do Polski. Gdy po kilku tygodniach stało się jasne, że Polska nie jest zagrożona bezpośrednim konfliktem wojennym, zagranicą pojawiać zaczęły się opinie o przepełnieniu obiektów noclegowych w naszym kraju uchodźcami z Ukrainy. W Wielkopolsce budzący się dopiero po pandemii ruch turystyczny ponownie zamarł.

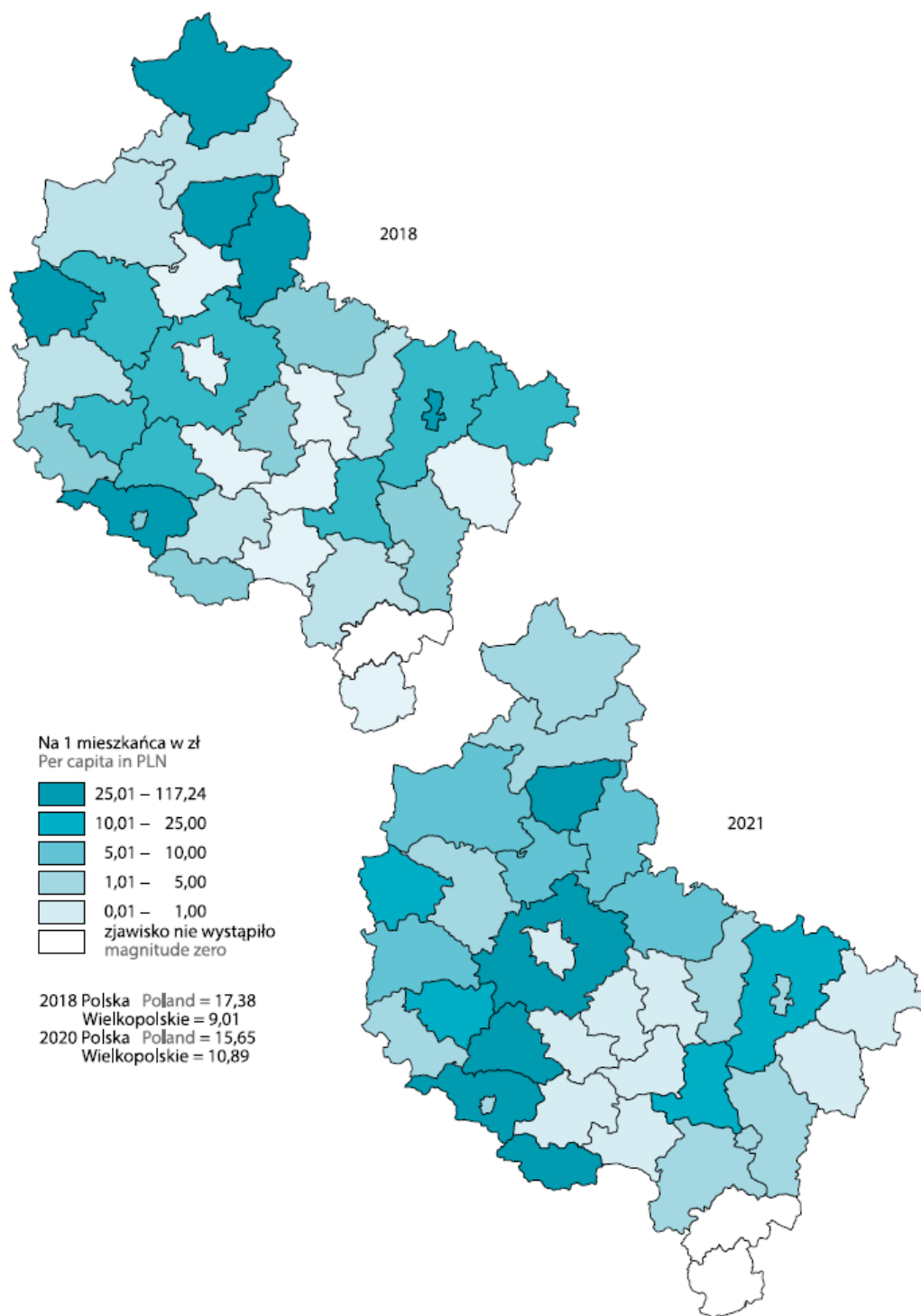
Opinia publiczna po kilku miesiącach przyzwyczaiła się do sytuacji pandemicznej i podobnie stało się z wojną. Pojawiło się natomiast kolejne zagrożenie dla turystyki – rosnąca w bardzo szybkim tempie inflacja, wielokrotny wzrost kosztów energii i cen paliw oraz obawa społeczeństwa przed światowym kryzysem gospodarczym. Z pewnością ostatnie z wymienionych czynników mogą mieć wpływ na ograniczenie w ruchu turystycznym w skali makro.

Źródło: Raport z badania Planu wyjazdowe mieszkańców Polski w sezonie letnim 2022 2022, Polska Organizacja Turystyczna 2022, s. 17.

Kryzysy wpłynęły też na poszukiwanie oszczędności i zmiany w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, co w niektórych miejscach przełożyło się na poziom finansowania działań z zakresu turystyki. Pomimo powszechnego szukania oszczędności zaobserwować można rosnącą chęć sieciowania i wzmacniania sektora turystycznego, czemu dowodzi wzrost liczby członków Wielkopolskiej Organizacji Turystycznej w okresie pandemii o blisko 16%. W północnej części Wielkopolski powołana także została nowa Lokalna Organizacja Turystyczna.

Mapa 13. Wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego^a w dziale turystyka według powiatów
Map 13. Expenditures of local government units^a in the division tourism by powiats

^a Gminy, miasta na prawach powiatów i powiaty.
^a Gminas, cities with powiat status and powiats.

Źródło: *Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2018 – 2021*, Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu 2022, s. 67.

Pomimo niekorzystnych dla rozwoju turystyki warunków, naturalna potrzeba wypoczynku i podróżowania z pewnością nie zniknie. Istnieje więc duże prawdopodobieństwo, że w kolejnym

sezonie turystycznym Polacy tym chętniej będą poszukiwać tańszych opcji wyjazdu bliżej domu w nieodkryte dotąd miejsca, co może być korzystne dla dalszego rozwoju turystyki na obszarach wiejskich w Wielkopolsce.

Wielkopolska Organizacja Turystyczna planuje w związku z powyższym zwiększyć działania promocyjne na rynku krajowym oraz w państwach ościennych mające na celu przekonanie turystów do Wielkopolski jako atrakcyjnej destynacji turystycznej.

ⁱ *Turystyka w województwie wielkopolskim w latach 2018 – 2021*, Poznań: Urząd Statystyczny w Poznaniu 2022, s. 11-12.

ⁱⁱ *Raport Badawczy 2022*, Ogólnopolskie Badanie Podróżników 2022, s. 9.

ⁱⁱⁱ *Ibidem*, s. 14.